Ч. 147 (12.803).

Львів, субота 4. липня 1931.

Ryczałtowa opłata zaniacono ryczałtem.

Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гроші і політика.

Потреба засобів на закордонну інформацію.

Львів, 2. червня 1931.

Коли говорити про українські відклики до Ліґи Націй, то можна почути ріжні голоси. Найбільші песимісти передбачують лише самі поразки на женевському ґрунті, найбільші оптимісти сподіваються виключно з Женеви успіхів і то успіхів по лінії максимальних наших вимог.

Відомо, що більшість громадянства, а з нею і відповідний політичний провід займає становище єдино правильне, яке каже ані не привязувати до Женеви та взагалі міжнародніх чинників надто великого значіння, ані теж їх не легковажити. Однак усі однозгідно, — песимісти й оптимісти, люди, що кермуються настроями та почуваннями і діячі, для яких рішаючими є обєктивні умовини та розумові критерії, — всі признають необхідність провадити інформаційну роботу серед чужинців безупинно далі та особливо не проґавлювати женевського ґрунту, як того сучасного осередку міжнароднього політичного світа, куди не лише періодично зїзджаються керманичі найбільших і найменших держав, але й де є кузня міжнародньої опінії.

До повищих загальних уваг про відношення загалу наших громадян до української інформаційно-політичної служби за кордоном і спеціяльно до акції Української Парляментарної Репрезентації перед Ліґою Націй, треба зазначити безсумнівний факт зросту зацікавлення цими справами в краю.

Фактом є, що вісток з останньої женевської сесії Ради Ліґи Націй вичікували у нас і песимісти і оптимісти з однаковим напруженням і що найбільш читаними в краєвій пресі є передруки (поскільки на це цензурні умовини дозволяють!) статтей на українські теми із закордонних ґазет. Що більше, чим ближче надходив речинець тієї останньої женевської сесії, тим більше одиниць хвилювалося, чи політичний провід „пильнує справу“ і вважало себе покликаним алярмувати його у справі висилки і інформацій про краєві відносини уповажнених делеґатів до Женеви, які очевидно, в свою чергу повинні би увійти у звязок з можливо найчисленнішим та найбільш впливовим і поважним ґуртом закордонних політиків і публіцистів для інформаційних цілей. Але серед отих наших стурбованих патріотів далебі не було ні одного добровольця, що сам зголосився би з офертою жертвувати на цю ціль якийсь, хоч невеличкий гріш!

Вимоги серед нашого громадянства до політичного проводу є так само великі, як апетити за успіхи та обурення за кожну невдачу. З тією хіба ріжницею, що коли буває який успіх, то кожний каварняний „політик“ і кожний „тихий та ревний патріот“ записує на власний рахунок, що це „ми“ — мовляв — „здобули“, та кожну невдачу звалює на голову виключно політичного проводу. Але цікаво булоб перевести статистику: скільки свідомих українців і українок у Польщі та на чужині призадумалося колинебудь над питанням: якими засобами орудує український краєвий політичний провід для своєї політичної акції взагалі, а для акції закордонної зокрема?! Чи взагалі хтонебудь здає собі справу з того, яких фізичних сил, скільки знання, праці і часу вимагає політична орґанізація в краю та скільки зусиль вимагає навіть на найменшу мірку закроєна інформаційна діяльність за кордоном? І що на кожному кроці найскромніший, але й найбільш пекучий замір, найменша робота спотикається об перешкоду, якої ніяким робом, ніякою штучкою обійти й оминути не можна: гроші, гроші і ще раз гроші!

Про грошеві засоби для роботи в краю у даному разі не говоримо. Це тема окрема і така широка та така болюча, що вартна окремих уваг. Зазначимо лише, що досіль все ще головною базою взагалі всієї української національної політичної роботи і в краю і за кордоном є добровільне оподаткування себе послів і сенаторів УНДО-вия. Коли в минулій каденції мали ми 30 членів Парляментарної Репрезентації, які діставали близько півтори тисячі зол. у місяць, тоді їхній податок до партійної каси з бідою вистарчав і на краєву Народню Канцелярію і канцелярію Українського Клюбу у Варшаві, і втримування кількох секретаріятів на провінцію і субсидіювання партійної преси і на найбільш необхідніші актуальні видатки, до яких треба зарахувати і спорадичні поїздки за кордон (конґреси Орґанізованих Національностей у Женеві і т. п.). Але як можна уявляти собі всю цю роботу при існуванні 13-ти послів і сенаторів, які — по двох останніх редукціях отримують нині 950 зол. дієти, з чого щомісячно мусять обовязково втримати дві партійні канцелярії (у Львові і Варшаві) та покрити видатки останніх виборів!

Але — як згадано — фінансова сторінка цілости політичної роботи є окремою темою. Нині порушуємо спеціяльно справу коштів на закордонно-політичну інформацію. Це справа негайна, справа така, якої вагу признають усі і задля якої можна апелювати до всіх: до всіх громадськи-політично свідомих українців і українок у краю і на еміґрації, головнож там на далекій заморській еміґрації.

Не можна залишати національно-політичного проводу без примітивних засобів діяльности якої від нього вимагається! Хто не причиняється до доставлення проводові цих засобів, не має права взагалі забирати голосу у справах — української актуальної політики.

Декларація українських парляментарних заступників у румунській камері й сенаті.

Заява пос. д-ра В. Залозецького, прочитана дня 26. червня ц. р. в камері, яку сенатор д-р Маєр-Михальський відчитає також у сенаті.

В дискусії над престольною промовою в камері дня 26. червня ц. р. забрав голос посол д-р Залозецький і прочитав декларацію такого змісту:

„Найнесправедливіше з національних меншостей трактовано в цій державі український нарід.

Усі українські школи зденаціоналізовано, а з української викладової мови остала тільки одна година на тиждень, тай тої не скрізь учать й діти наші стають анальфабетами.

Учителів переслідують і карають на доноси заінтересованих осіб як ірредентистів.

З цеї причини між народом повстає недовіря й невдоволення.

Читальні позамикано в безправний спосіб, відбираючи їм тимсамим природні ячейки національної культури й економічного поступу. А результат цих засобів: комунізм починає поширятися й по селах, бо не має національного стриму.

Дальше говорить бесідник про переслідування аматорських кружків і шикани жандармів, указує на голод у горах і на несправедливість, що від гуцулів жадають по 5000 левів кавції за вируб ліса, а тимчасом проценти їдять і дерево.

Священиків українців дають за кару в неукраїнські села, що причиняється до поширення сектанства.

А проте ми йшли разом з „Національною Унією“, наражуючи свій престіж перед народом на те тільки, щоби не збільшувати крізи в державі і щоби розбити підозріння, кинене на наш нарід, що він ворожий державі.

Ми пішли з „Національною Унією“ при виборах головно тому, що в Румунії вперше створено державний підсекретаріят для меншостей для опіки й розвязки інтересів національних меншин. До проводу цього підсекретаріяту маємо ми повне довіря.

Бесідник згадує несправедливість при аграрній реформі і кривду, яка сталася селянам.

За часів націонал-цараністів мали ми трьох записаних українців, а трьох самостійних у парляменті. А сьогодня маємо ми двох, бо третій мандат ми втратили, не зважаючи на ґарантії, що ми одержимо його через демісію або опцію. Ми оправдалиб це зменшення числа українських послів, колиб нам дали відповідні пільги на культурнім та економічнім полі.

Тому бесідник просить президента міністрів ще перед голосуванням висказатися, чи він уважає обоснованими вище наведені кривди і чи вважає за відповідне їх усунути.

Ми маємо тільки по одному голосові в камері й сенаті й не має воно ваги, чи візьметься ці голоси під розвагу. Але цей один голос є символом політичного признання важної частини краю, заселеної сотками тисяч.

Ми знаємо, що шлях до нової Европи і до мира веде тільки через порозуміння й цілковите культурне зрозуміння всіх меншостей. Ми віримо, що й ми, українці, знайдемо вкінці це зрозуміння, бо кінець-кінців переможуть не субєктивні гіпотези поодиноких осіб, але обєктивна правда“.

——o——

„Пан Гендерсон хибно поінформований“.

Під таким наголовком та з субтитулом **„Польща і Україна“ — „Петиції до Ліґи Націй“**, находимо в льондонському щоденнику „Менчестер Ґардієн з 29. червня ц. р. слідуючий короткий допис **зі Львова** від власного кореспондента, який особисто приїхав до Східної Галичини для зібрання інформацій про українські справи:

Найбільше здивування викликала тут відповідь, яку дав п. Гендерсон на питання поставлене п. Мальоном у палаті послів дня 17. VI (повний текст щойно тепер дійшов до Львова). П. Мальон запитував, чи переговори між польським урядом і українською меншиною тому були зірвані, що польський уряд настоював на тому, що українці мусять відтягнути свої петиції внесені до Ліґи. П. Гендерсон відповів: „Польський уряд заперечив, щоб такі умови були ним колинебудь поставлені. А якби були, то Комітет Трьох, розуміється, уважав би був це за недопустиме“.

Я уповажнений трьома українськими провідниками, панами Луцьким, Галущинським і Загайкевичем, які вели переговори з польським урядом від української меншини, заявити катеґорично, що пана Гендерсона хибно поінформували і що відтягнення українських петицій з Ліґи дійсно зажадали п. Голувко і п. Єнджеєвіч, які заступали польський уряд і що це поставили невідклично як передумову польсько-українського порозуміння. П. Луцький саме дав мені своє особисте запевнення, що так воно дійсно було. Але навіть і без запевнення українських провідників, не може бути жадного сумніву про цю справу, бо дня 20. березня сам п. Голувко — а він є головою польського урядового Бльоку — опублікував звіт з переговорів в органі польського уряду, „Газеті Польскій“.

„Відтягнення українських петицій з Женеви, писав він, „означалоб прийняття польських пропозицій, бо-ж неможливо є прийти до яко-

гонебудь порозуміння з одної сторони, а з другої вести справу і предкладати справу перед міжнародне форум... Я є тої думки, що це жадання (себто відтягнення петиций) було правильне і льогічне. Коли вони (українці) бажають, щоб поляки відтягнули свої репресійні міри, тоді вони мусять відтягнути свої зажалення до Ліги. В протилежному разі українське наставлення вважалоб крок польського уряду в зміні політики як страх перед закордонною опінією і як тактичну міру супроти Ліги Націй. Українці відкинули наші пропозиції, і щодо мене то справа може йти до Женеви".

„Газета Польска" присвятила цим переговорам передовицю дня 16. травня і пише: „З польської сторони жадали, щоб Український Клюб (Українська Парляментарна Партія) відтягнув свої петиції з Ліги. Це було зовсім правильне"

—o—

Громадянська етика адвокатури.

(Докінчення.)*)

Теорія і практика. — Закони в інших краях і в Польщі. — Роля жидівської адвокатури. — Хто винен? — Обовязок супроти власного народу.

Згадані закони ломлять принцип рівности адвоката перед правом. Вони силою факту створюють нерівність, дають українській і білоруській адвокатурі свого рода привілей, дарма, що той привілей є досить одіозним. Навіть серед української адвокатури створюють ті закони нерівність, бо українській адвокатурі підчинених земель не вільно в судах тих земель промовляти по-українськи.

Практичні наслідки такого стану річей для адвокатури, як стану, такі: коли українці в Польщі проявлять згодом вищу дозу національної свідомости, вони будуть для реалізації свого національного права, себто права мови в громадянському житті, звертатися тільки до своєї національної адвокатури. Вони будуть у приспішеному темпі витворювати свою національну адвокатуру.

Серед таких відносин українська адвокатура могла би вважати себе щасливою, бо відразу може числити на примусову національну клієнтелю. Але вона мусить думати не лише про свої вузькі інтереси, але теж про справи дальші, бо в гру входить питання „суверенности мови", як одного з головних проявів права нації. Річ ось у чім:

При істнуванню законів про мову таких, які були в Австро-Угорщині, а сьогодні є в Чехословаччині і в інших національно-мішаних державах Европи, має мова даного не державного народу запевнену законами пошану і запевнене вживання її урядами і судами **на даній території** без огляду на факт, хто її вживає. При такому законодавстві напр. українська мова в Австрії, мала на території замешканій українцями, свою **суверенність**, бо тоді на українській нац. території кожний, навіть член пануючого народу (німець, поляк) міг звернутися до суду або уряду в українській мові, а суддя, чи урядовець повинен був по закону, силою факту урядувати в тій самій себто українській мові.

Українська мова ділилася суверенністю з мовою пануючого народу або державною, німецькою і польською, бо обіймала фактично всі одиниці, що на даній території її **вживали**, без уваги на їх національну приналежність.

Такий стан мав свої додатні сторони для народів поневолених, створюючи для них можливости розвою.

Передовсім виконання права української мови було в Австрії (і є сьогодні в Чехословаччині) значно легше, бо на бажання української сторони кожний адвокат не тільки українець, мав право писати і промовляти по українськи. Знання мови і пошана для політичних змагань нації, таким робом поширюється.

Стан витворений у Польщі законами про мову здержує це поширювання українських політичних і культурних змагань, а українській адвокатурі не приносить — з ріжних причин — особливих користей, ослаблює тільки її конкуренційну здатність та змушує наше громадянство зраджувати свій національний обовязок там, де нема відповідальної скількости своїх адвокатів.

Повоенна Европа поширила права мови т. зв національних меншостей, а Чехословаччина, створюючи дуалістичне поняття нації, признала словацькій мові повну суверенність у цілій державі. Письмо в словацькій мові мусять там розуміти уряди та клієнти на території цілої держави. Але ніде не обмежено адвокатури у відношенні до національних прав своїх клієнтів так, як це вчинили згадані польські закони про мову, які поглибили і розятрили національне питання. Розлом, який ті закони зробили поміж адвокатурою ріжних націй, відбивається найбільше на адвокатурі жидівській, — особливо в Східній Галичині — дуже численній. (Українська адвокатура має в цілій Польщі около 300 членів, тоді як у самому Львові працює яких 500 адвокатів жидів).

Ясно, що передовсім жидівська адвокатура повинна була реагувати на таке обмеження прав і нерівне трактування адвокатури. Але ані в соймі не чули ми протесту жидівських послів адвокатів при ухвалюванню законів про мову, ані в жидівській пресі не читали ми критичних статтей на цю тему. Національний примус адвокатський, накинений громадянству і адвокатурі законами про мову, приняла жидівська адвокатура мовчки. І тому не в сторону української адвокатури, що знаходиться в примусовому положенню так, як і ціла українська нація, але в сторону тих, що створили таке примусове положення і тих, що проти його створення не боролися, отже і в сторону адвокатури жидівської та польської повинні звернутися всі уваги та жалі з того приводу.

При видаванні законів у сучасних державах має велике значіння голос адвокатури, як чинника у правному житті найживішого, найрухливішого і найбільше поступового. Серед адвокатів жидів знаємо ряд одиниць, цінних своїм правним знанням, характерних і етичних та ліберальних у громадянському відношенні; знаємо їх теж серед польської адвокатури. Уся та адвокатура не сповнила свого завдання, диктованого обовязком адвоката, тоді як творилися закони про мову. А та сама адвокатура веде від літ затяжну боротьбу за вільне переселювання адвокатури в Польщі, за можливо ліберальне і домократичне трактування її в нових майбутніх законах. Тимчасом бачимо в практиці вже й такі факти, що адвокати жиди домагаються від позовників українців зладження перекладу українського письма на польську мову по припису арт. 2. уст. 3. зак. з 31. VII. 1924. Не можна цього факту узагальнювати, це правда, але зауважити треба, що знову не всі адвокати поляки користають з цієї постанови закону, власне для збереження моралі і етики в міжнаціональному житті, бо вважають відносні постанови закону про мову абсурдними. Їхня громадянська етика не дозволяє використовувати постанови закону для ятрення між-національних взаємин, хоч зі становища постанови § 9. австр. адвок. ординації адвокат був би вповні оправданий, бо він „має право усе те, що вважає відповідно до закону корисним для свого клієнта, сказати без обиняків". Так само адвокат українець не міг би без грубого нарушення своєї громадянської етики домагатися перекладу українського письма на польську мову для свого клієнта поляка.

З усього сказаного ясно, що українська адвокатура мусить будувати свої станові справи на громадянських підставах і етиці, відповідно до кожночасних вимогів життя та боротьби за право нації. Шлях це важкий, але певний, бо в нічому не нарушується високих ліберальних і демократичних засад, на яких оперта адвокатура як суцільна функція. При такому ставленні справи шлях обраний нашою адвокатурою відповідає теж вповні гідности звання; наша адвокатура оцінюючи відношення до своєї клієнтелі бере під увагу не тільки інтерес цілої нації і цілої української палестри, але теж високі засади рівности людей перед правом і суспільної справедливости.

Що українська адвокатура в таких відносинах кидає гасло: „Свій до свого" це зовсім зрозуміле, так само, як зрозуміле те, що без піддержки свого громадянства не моглаб вона істнувати матеріяльно, а тимсамим сповнити супроти власного народу свого високого завдання й обовязку.

Р. Д.

*) Гл. ч. 145.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. ЛИПНЯ 1931.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ.

Українець португальським автором.

Эssep Stefanovetch: „No tumulodavida". (У могилі життя). Тур. Baptista Souza-Rio 1930. Стор. 198–8°.

Для вияснення зазначимо, що автором книжки є відомий в Галичині популярний письменник і публіцист Осип Шпитко.

Книжка має передмову Joao Maia (стор. 7–16), таку-же передмову Jorge Bahlis (стор. 17–24) і листа автора до Jorge Bahlis (стор. 25–36). Відтак іде десять оригінальних новель з такими заголовками: „A rainha dos martyres" (Королева мучиників), „Quem com ferro fere" (Хто мечем воює), „Tunel da eternidade" (Тунель вічности), „Feliz ma desgraça" (Щасливий в нещастю), „Sob a tutella da Nossa Senhora" (Під покровом Матери Божої), „O que nao posso vender" (Чого я не можу спродати), „Historia de dois Santos" (Історія двох святих), „A sorte do servo" (Доля раба), Duello da Morte" (Двобій смерти) і „Por Ella" (Для неї).

Автор заповідає появу другої книжки п. т. „A ronda sinistra da miss Morte", та покищо про цю книжку не доводиться говорити.

Осип Стефанович (Шпитко), постать у Львові доволі відома і нема потреби читачам нагадувати його минулого. Його „Вирід", „Новомодні колядки", „Листи з пекла" і ін. надто відомі і до сьогодні стоїть живо в памяти старшої львівської генерації постать цього типового українського богеміста типу М. Горкого, яка вносила свій стиль у життя підкарпатської столиці.

З того часу чимало води проплило в Полтві і у Львові постать ексцентричного, крикливого і непосидющого богеміста пішла в тінь та неодин з його знайомих вважає його вже покійним. Від 1913 року, коли Стефанович—Шпитко виїхав до Бразилії, по сьогоднішний день, перейшло літ чимало, а коли ще взяти на увагу бистрину ріки останніх двох декад, то й не дивниця, що Шпитка проковтнула Лета і тільки декому у Львові відомо, що цей богеміст ще ходить по світі, під пекучим сонцем тропіків, у країні, де замість жайворонків скрегочуть папуги. І тому для інформації його знайомих знад Полтви скажемо, що старий Шпитко, сьогодні вже дідусь, залишився тим самим Шпитком, яким був колись — вічним босяком, вічним бунтарем, вічним мрійником, вічним неотесою, вічним маняком свого покривдження. „Naturam expellas furca..." Тропічне сонце не вдіяло нічого...

Та перейдім до книжки.

Визнаємо щиро, що ми про неї не писалиб зовсім, якби не те, що вона появилася не в українській, а португальській мові, і появилася далеко поза рідним краєм, у Бразилії. Та це тільки мимоходом.

На обгортці книжки бачимо фотографію автора з його типовою патріярхальною бородою. Автор мав щасливу гадку запрезентувати свої твори під цією вивіскою, бо бразилійський читач, вихований на штукарствах середньовікового окультизму, бачучи його портрет, напевно запікавиться книжкою, як лектурою близькою йому та зрозумілою. Чи дочитає книжку до кінця, це вже друга справа.

Знаємо Шпитка не від нині. Знаємо дещо з його „curriculum vitae", знаємо чого від нього жадати. Тимто й від нехочу беремося до читання двох передмов до книжки пера невідомих нам бразилійських приятелів автора, які його реклямують. І ніяково нам стає, коли читаємо прирівнання автора книжки до Толстого, Достоєвського, Горкого та Сєнкевича з кінцевим виводом: „не можна його прирівняти ні до одного з названих (в розумінні його вищости). Та вступ є вивіскою для реклями і як не довіряємо вивіскам, так не присягаємо „in verba magistri", як беремо в руки нову книжку; ниже коли все зведемо до комерції. Артистам від висок неодно можемо вибачити. Та вже повний несмак відчуваємо тоді, коли українець між чужими, що нічого не тямлять про наші справи, стає на котурни національного пророка, мученика, генія, якого нерозуміння, чи краще культурна незрілість рідних, скинула з надхмарних висот у прірву, — словом, коли хтось без скрупулів спекулює на незнанню чужих українського суспільства і вартости автора та коштом доброго імени своєї нації намагається добути пальму мученика-апостола, а може й ще щось.

Нішо скривати: несмаком заносить від вступу автора до книжки; несмаком і самохвальбою, або краще автореклямою тхне з усієї книжки. Не місце тут на цитати на потвердження сказаного. Ми вже з минулого знаємо манію Шпитка, його хист своєрідного „корсарства". Ми з нею освоїлися і з вибачливою усмішкою переходимо мимо. Та між чужими в яких автор може вмовити неодну неправду, да

Що це значить?

Опечатання льокалів філії греко кат. Малої Семинарії в Рогатині.

Пишуть нам:

У вівторок 30. VI. п. р. в год. пів 10. передполуднем, коли відбувалася наука, до філії греко кат. Малої Семинарії в Рогатин увійшли (до будинку Інституту) несподівано відпоручник Кураторії візитатор п. Юс, заступник староства Орлович і шкільний повітовий інспектор Дзядушко в асистенції поліції та поліційних аґентів, які заняли будинок, замкнули всі входи і не впускали ані не випускали нікого. Після того самовільно ввійшли до канцелярії Ректорату і покликуючись на телефонічне зарядження станиславівського Воєвідства, не вважаючи на рішучий спротив о. ректора, — забрали акти Малої Семинарії та опечатали канцелярію, конференційну салю, шкільні салі і наукові кабінети. По довгім і дрібничковім перешукуванні в актах Малої Семинарії (головно п. Дзядушко), а також у шкільних салях та по майже 2½ годиннім примусовім задержанні учит. збору, молоді з народньої школи і питомців філії Малої Семинарії — щойно в год. 12-ій поліція покинула заведення.

Ректорат після устного протесту на місці переслав негайно також писемний протест до староства проти безправного опечатання льокалів, канцелярії і кабінетів філії греко-кат. Малої Семінарії в Рогатині, домагаючись негайного їх відчинення та звороту документів.

Дайте моральну й матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку!

Ще про останні хвилини бл. п. Вячеслава Липинського.

В поміщеній на сторінках „Діла" з 24. червня ц. р. кореспонденції з Австрії про останні хвилини бл. п. Вячеслава Липинського пропущено такі факти: Крім згаданих у дописі осіб був на похоронах п. **Михайло Савур-Ципріянович**, якого телеграфічно завізвано до дому Покійного в Бадену. П. Савур-Ципріянович, який аж до переїзду бл. п. Вячеслава Липинського до санаторії в Перніц не покидав Його ні на хвилину, віддаючи Йому вірно свої послуги як довірений секретар довгими роками, зложив на домовину вінець із написом: „Останній привіт від Твоїх вірних друзів".

На похоронах була також п-ні **Юлія Розенберґер**, яка як сестра-жалібниця доглядала Покійного з самовідреченням майже десять літ аж до Його останньої хвилі.

Дня 18. червня приїхав теж до Перніц, щоби віддати Покійному останній поклін, проф. д-р **Володимир Залозецький** з Берліна, про якого загально відомо, що він був одним із виконавців політичних заходів бл. п. Вячеслава Липинського аж до Його смерти.

Допис з Австрії — хочемо думати: несвідомо — кривдить промовчуванням ці близькі до Покійного особи і тому, з огляду на память про останні хвилини Покійного, немаловажна річ доповнити інформації того допису, щоб українське громадянство не думало — і перед собою не соромилося, — що найбільший син Української Землі, якого знає сучасність нашого народу, помер цілком самітний і всіми покинений та ніким зпоміж свого народу по суті незрозумілий.

Д-р Василь Кучабський, Берлін.

Комуністичні заворушення в Німеччині.

В Берліні прийшло 1. ц. м. до крівавих боїв між поліцією і комуністами. Між іншими вбито команданта поліційного відділу. Арештовано кількадесять осіб. В місцевости Пайнє билися комуністи з гітлерівцями. Спокій привернула поліція, вживши пальної зброї. Кільканайцять осіб є тяжко ранених.

Вісти з Товариства „Просвіта".

Нововибраний Виділ після свого уконституування перевів 2 засідання. Крім того відбулися два засідання господарсько-фінансової комісії, одна нарада орґанізаторів і 2 засідання президії Т-ва.

Ухвалено розіслати на всі відомі адреси письмо Головного Виділу, до якого буде долучено 2 реферати: „Про матеріяльне положення Товариства", та „Про завдання Просвіти й обовязки громадянства для неї". Буде це спроба пропаґанди за членством з передплатою видавництв, за передплатою „Життя і Знання" і за участю громадянства в роботах Товариства.

Рішено візвати адміністрації маєтків до найбільшої ощадности і залишення всяких робіт у господарстві, які потягають за собою кошти, а не повернуться в прибутках з господарства.

Ухвалено заперестати покищо дотацію бібліотеки при Товаристві, як також дальше творення комплетів мандрівних бібліотек. Бібліотекарську силу приділюється до орґанізаційного відділу, а її завданням буде влаштовувати бібліотекарські курси, вести нагляд над бібліотечним ділом у краю, служити радою і вказівками при творенню і відновлюванню бібліотек. Саме розпочався двотижневий курс для бібліотекарів у Львові, який уладжує філія на місто Львів.

У видавництві журналу „Життя і Знання" пороблено такі заходи, які зменшать видатки, щоби видавництво оплачувало себе. Рішено приступити до друку деяких вичерпаних видань, які з новим шкільним роком будуть вживані, як шкільна лектура.

Розділено поміж членів Виділу поодинокі реферати, намічено президії комісій і обсяг їх діяльности, приділено реферати підприємств Товариства. Розділено відпустки між членів канцелярії Товариства.

Прийнято нових членів і полагоджено кілька справ адміністраційного характеру.

З видавництв появилися: 1) подвійне число „Життя і Знання" за місяці липень і серпень — 64 сторінки великої чвірки, з багатим матеріялом, оживленим 88-ма ілюстраціями; 2) Богдана Лепкого: „Сотниківна", Історичне оповідання з малюнками та вінєткою І. Іванця. Є це друге поправлене видання цього твору відомого письменника. Сторін 171. Ціна 3.50 зол.; 3) Д-ра Івана Раковського: „Утворення світу", 41 ілюстрація. Стор. 100. Ціна 2 зол.

Тепер відбуваються люстрації читалень у Тернопільщині і Збаращині. Переводить їх орґанізатор-урядовець Гол. Т-ва. Від Головного Виділу заступали Т-во: п. М. Творидло на святі „Просвіти" в Тернополі, голова М. Галущинський на святі 35-ліття філії в Раві Руській, п. О. Волосянський на Загальнім Зборі філії в Рогатині. Начальника бухгальтерії вислано до філії в Сокалі на засідання Ревізійної Комісії у звязку з касовим звідомленням на загальний збір тої філії дня 5. липня ц. р. Тепер член Ревізійної Комісії д-р М. Холевчук і нач. бухгальтерії п. Павлик переводять провірку рахунків і діловодства маєтку і школи в Милованні.

Вкінці рішено інформувати громадянство відповідними бюлетинами про хід праці в Товаристві.

—o—

Боротьба з жіночою безрадністю.

Кілька уваг про фахову освіту для жінок.

Настали такі прозаїчні часи, коли „карі очі й чорні брови" не мають тої чародійної сили, що колись. Тепер від жінки вимагають ще знання і вміння самій на себе запрацювати.

Саме ці тверді життєві вимоги є причиною появи у всіх культурних країнах цілої низки жіночих фахових шкіл, що мають за завдання дати жінкам практичне знання та можність здобувати все нові варстати праці.

Про роди тих шкіл та умовини вступу до них можна довідатися в нижочці „Рідної Школи" під наг. „Фахові школи".

Тут хочемо звернути окрему увагу лише на *школи домашнього господарства.*

Сумно виглядає той дім, де господиня не вміє як слід вести господарки. Такій жінці дай подостатком всього, що треба, вона все буде безрадною і ніколи не зуміє найобильніших засобів раціонально використати. Дай їй приміром, найкращі продукти, як масло, мясо, молоко, яйця, ярину, усякі приправи і т. д., то вона проте зварить вам тільки несмачну, нездорову й не поживну страву. Те саме з одежею, з порядками в хаті і поза хатою, з вихованням дітей і т. д.

На превеликий жаль, такі безпорадні й неосвічені господині у 99 проц. ведуть оту свою нераціональну господарку по наших селах. Це їх неуцтво жахливо відбивається на харчуванні і здоровлю нашого народу і тим приносить величезні шкоди нашій загальній національній справі.

Тому мусимо уважно подумати над тим, щоби за прикладом інших культурних народів засновувати також у нас школи домашнього господарства. Ті школи придалися би в першу чергу в тих місцевостях, де поблизу є інші українські дівочі школи, з яких учениці могли би брати науку господарства (прим по 4—6 год. тижнево) в окремій, добре вивінованій спеціяльній школі домашнього господарства. У того рода фаховій школі могли би ще крім того відбуватися ріжні окремі курси і таким чином можна би ширити між українським жіноцтвом нову *домашню культуру* та вміння раціонально, згідно з новими здобутками науки, вести господарку.

Крім типу нар. шкіл істнують ще школи для підготовки вчительок домашнього господарства. Так нпр. у Польщі є такі школи: у Варшаві — Державна Семинарія Учительок Господарства (вул. Нововейська 43.), в Кракові — Державна Семинарія Домашнього Господарства (вул. Сирокомлі 21.), і ін., до яких приймають учениць з покінченою щонайменше VI. кл. ґімназії, або IV. кл. учит. семинарії. Наука тріває там три роки. Абсольвентки тих шкіл, по зложенні відповідних іспитів стають учительками домашнього господарства.

Таких учительок у нас великий брак. Наші молоді українки повинні старатися кінчити також і ті школи, бо цей фах на кожний випадок в житті дуже придасться.

В останньому часі в Закопанім відкрито нову польську жіночу школу під фірмою: „Державна Жіноча Готелярсько-Промислова Школа" з відділом готелярським, який має приготовляти

манія витворює фальшиву опінію чужих про нашу культурну вартість; вона в їх очах зводить нас до стану нецивілізованих примітивів.

Бо і який погляд про український нарід може мати бразилійський читач, в очах, якого О. Шпитко з його газетних статтей виростає до значіння найвизначнішого українського письменника, найдіяльнішого політика і борця за визволення нації та мученика, якого хамство рідних вигнало аж на другу півкулю, — а при цьому бачить Шпитка таким, яким ми його знаємо — анархістом, циніком, розхрістаним богемістом, неробою? Що думатиме він про етичну й інтелектуальну вартість нації, яка не спромоглася на вищий тип сучасної людини — зрівноваженої, діяльної, культурної?

Не беремося давати літературну оцінку книжки О. Шпитка; зазначимо тільки, що її не тільки далеко до рівня, до якого підтягають її обидва бразилійські рецензенти у вступних примітках, і якщо треба би на її підставі видати осуд про українську письменну продукцію, то цей осуд був би не дуже позитивний. Нам шкода, що передмовці Шпитка не обзнайомлені з творами Стефаника, Мартовича, Коцюбинського, Винниченка, бо ми певні, що вони не булиб такі щедрі в оцінці книжки Шпитка.

Нас між іншим дивує, що автори оцінок не зорієнтувалися навіть настільки, щоб відчути незримованість, читаючи в оповіданнях Шпитка численні натяки на суспільний і культурний бандитизм у рідній країні автора, а вкупі з тим бачучи в картині „Королева мучеників" його рідну країну розпяту на хресті злобою інших королевих світу. Виходилоб, що культурні країни були в праві, вішаючи на хресті Україну, край, що є запереченням поступу, гуманности та моралі!

Тому, дарма, що автор **„ad captandam benevolentiam"** понаписував у тій самій новелі дурниці про Бразилію, виріжнюючи її з усіх країн світу як таку, що одна-одною змилосердилася над „Королевою мучеників" — Україною (це авторові мабуть снилося...) і йому треба було свою рідну країну зідеалізувати як невинну мученицю, щоб виспівати похвальний гімн Бразилії з безліччю викликів: „Будь благословенна!" Треба ствердити, що автор вміє свій крам продавати...

Про зміст книжки можна сказати все у кількох словах: Всюди бачимо автора-апостола, мученика, опікунчого духа покривджених, втілення добра і правди — ґеніяльного музику, епохального винахідника, фільософа і т. д. Лише в одному оповіданні, може й найвдатнішому своєю концепцією і дотепом, бо воно підходить під хист Шпитка, в „Історії двох святих", особи автора не находимо; зате і в цій гуморесці розгортається перед нами світ, повний морального багна.

Тимто не духом траґізму, як хотів би автор, віє з його оповідань: тхне з них плісню і трухлявиною передміських закамарків. І не все найдеться моральне виправдання для його ідеольогії, як наприклад нівк не можна виправдати інстинкту задуманого акту помсти артиста на невинній публиці в театрі за те що мистецьке жюрі відкинуло його музичний твір, який приняла з захопленням каварняна публика. Шпитко у всій своїй літературній продукції був і залишився мізантропом, речником ненависти та помсти.

жінок на а) керманичок готелів і пансіонів (приймають по скінченні VI. кл. гімн.; наука триває 2—3 роки і б) кухарських робітниць для ресторанів і пансіонів (приймають по скінченні 5. кл. нар. шкіл; наука 1 рік). Крім того є ще так відділ готелевої служби, пансіонів і ресторанів, до якого приймають жінок по укінченні 5. кл. нар. шкіл (наука 1 рік).

Українське жіноцтво не сміє відставати від жінок інших культурних народів та вічно бути причиною домашнього безладу в українських родинах! *І. Л.*

Ґенеральна капітула ЧСВВ.

В монастирі ЧСВВ. у Добромилі відбулася в днях від 23. червня до 1. липня ц. р. ґенеральна василіянська капітула (собор), на яку приїхали ігумени більших монастирів із 8 держав, настоятелі Василіянських місій в Канаді і Бразилії та делеґати.

Першою справою був вибір архимандрита (ґенерала Чина), що має резидувати в Римі, га його курії. Вибір переведено 27. червня. Архимандритом вибраний о. Діонизій Ткачук, дотеперішній заступник протоігумена після смерти о. Калиша. До курії увійшли як консультори (дорадники): 1) о. Діонизій Головецький, дотеперішній протоконзультор, ректор папської української колеґії, конзультор Конґреґації для Східньої Церкви та прокуратор Чина в Римі; 2) о. Лазар Березовський, дотеперішній конзультор протоігумена і 3) о. Панкратій Кандюк, префект української колеґії і конзультор Конґреґації для Східньої Церкви. Ґенеральним секретарем вибраний о. Йосиф Заячківський, ігумен Дрогобича.

Після поладнання інших, внутрішньо-орґанізаційних справ капітула скінчилася підписанням актів і благодарственною піснею: Тебе Бога хвалим.

На капітулу вислав телеґраму з побажаннями папа Пій XI, нунцій Мармаджі з Варшави, українські владики та дехто з латинського духовенства.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 9·07·00—9·08·00, канадійський долар 8·88·50—8·89·00, чеська корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·25—0·05·50, французький франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·71·90—1·72·10, фунт штерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·80—2·11·95.

Золото: 20 корон 37·00·00—37·20·00, 20 франків 35·80·00—36·00·20, 20 німецьких марок 00·00·00—00·00·00, 10 російських рублів 47·00·00—47·20·00.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам від дня 1. VI. 1931 р. масло експортове і десерове пріма —·— зол., літра молока 22—24 сот., літра сметани 1·20 зол., копа яєць 4·50—0— зол. Тенденція на яйця знижкова.

ОСТАННІ ВІСТИ

ДЕМОНСТРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ.

В кількох містах Польщі відбулися великі демонстрації безробітних а саме в Бидгощі, Катовицях, Королівській Гуті і Семановицях. Поліція розгоняла безробітних гумовими палицями. В Лодзі уладили робітники на терені найбільшої фабрики „Відзевська Мануфактура“ бурливі демонстрації. Поліція розогнала демонстрантів і арештувала 9 осіб.

В Плоцку безробітні вдерлися до маґістрату і понищили бюра. В місті повибивали майже всі вікна склепів. Поліція ліквідує енергійно ці розрухи.

Поліція вжила пальної зброї. Було ранених трьох робітників і чотирьох поліцаїв.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД У ЛЬВОВІ.

В четвер 2. липня ц. р. у ночі невідомі бандити закралися через бальконом отвореним вікном до помешкання Ґізелі Шопової, матері відомого банкира Шоца при вул. Колонтая 4. Стероризували служницю і Шоцову та зрабували біжутерію, золотий годинник та інші дорогоцінности і втікли назад бальконом. На крик стероризованих сусіди візвали поліцію, яка почала негайно слідство.

ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ В СПРАВІ ПЛЯНУ ЙОНҐА.

З Парижа повідомляють, що дотеперішні переговори державного секретаря Зед. Держав Мельона з Францією над пропозицією Гувера не увінчалися успіхом. Зєдинені Держави стоять непохитно на становищі пропозиції Гувера і не приймають ніяких обмежень від Франції. Тому в четвер 2. липня вечором представники Зєд. Держав запропонували скликати нову конференцію при участи Зєдинених Держав, Франції, Німеччини та Італії. Якщо не дійшло би до порозуміння між Зед. Державами і Францією — англійський уряд запропонував, щоби негайно зїхалися у Льондоні представники цих великих держав, які підписали плян Йонґа.

Французький уряд засадничо погодився з пропозицією англійського уряду, але сподіється, що ще нині вечором дійде до порозуміння із Зєдиненими Державами.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК У ЕСПАНІЇ.

З Мадриду надійшли вісти, що в цілій Еспанії вибухнув ґенеральний страйк, а саме: в Валенсії, Малязі, Севіллі та по інших містах. До Маляги вислано на поміч військо.

ВИСЛІД ВИБОРІВ У ЕСПАНІЇ.

При кінці червня ц. р. відбулися вибори до еспанського парляменту, в яких здобули републиканські партії велику побіду. І так соціялісти здобули 139 мандатів, радикальні републиканці (партія міністра закорд. справ Леру) 110 мандатів, ліберальні републиканці (партія А. Замори і мін. Маври) 80 мандатів. Радикальні соціялісти біля 50 мандатів та републиканці (партія міністра війни Ацана) 30 мандатів. Комуністи здобули 7 мандатів.

—o—

ЗВИЖКА ДОЛЯРА.

Щоб не допустити до відпливу долярів до Німеччини Банк Польський підніс курс доляра до 9.05 зол. В середу вечором платили у Варшаві за доляр 9.10 а навіть 9.12 зол.

—o—

Протитуберкульозна і гіґієнічна вистава в Теребовлі

в днях від 5. до 10. липня 1931.

Українське Гіґієнічне Товариство у Львові влаштовує від **5. до 10. липня 1931.** включно в **Теребовлі** в салі Т-ва „**Просвіта**“ протитуберкульозну і гіґієнічну виставу.

На цій виставі буде систематично розміщений багатий матеріял образів, діяґрам та експонатів з ділянок туберкульози і її поборювання, гіґієни особистої і мешкань та впливу алькоголю на людський орґанізм, а зокрема на поширювання туберкульози. Весь час вистави будуть на салі впорядчики, які подаватимуть відвідуючим гостям фахові пояснення та всякі інформації.

У звязку з цією виставою відбудеться у виставовій салі цикль популярних викладів при допомозі виставового матеріялу і світляних образів. Викладатимуть: 5. липня, год. 7 вечір — д-р Т. Воробець „Про туберкульозу“, 6. липня, год. 7 вечір — д-р І. Яворський „Про алькоголь та туберкульозу“, 7. липня, год. 7 вечір — д-р А. Шкварко: „Про гіґієну села“, 8. липня, год. 7 вечір — д-р В. Воробець: „Про туберкульозу“.

З вистави повинні користати масово громадяни, громадянки і молодь (шкільна і позашкільна) всіх громад Теребовельщини. В тій цілі повинні наші читальні, кооперативи, Луги, Соколи, Кружки „Рідної Школи“ та інші установи й орґанізації, а також громади як такі порозумітися з виставовим комітетом у Теребовлі й устроювати прогульки на виставу розложивши час так, щоби найбільш економічно використати виставу, а при цьому уникати натовпу.

Подібна вистава Українського Гіґієнічного Т-ва мин. року у Львові стягнула була дуже багато відвідувачів і стрінулася з великим признанням не тільки українців, але й поляків та жидів.

Надіємося, що перша українська протитуберкульозна і гіґієнічна вистава в Теребовлі причиниться до поступу на занедбаній досі, а дуже важній ділянці народньої гіґієни і народнього здоровля.

Головний Виділ Українського Гіґієнічного Т-ва.

*

І. Заг. Збори філії „Українського Гіґієнічного Т-ва“ в Теребовлі відбудуться в день отворення протитуберкульозної і гіґієнічної вистави в Теребовлі 5. липня 1931. в салі Т-ва „Просвіта“. Справа народнього здоровля і народньої гіґієни у нас ще в великому занедбанні, а вона така важна для українського громадянства взагалі і кожної одиниці зокрема, що Українське

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 4. ЛИПНЯ 1931.

С. ГАЙДУЧОК

З верха на верх.

Проміряли ми Довбуша шлях. З його кінця. Почали в Болехові тай перли на Косів. Ніодного замітнішого верха по дорозі ми не минали не зважаючи на те, чи його голова заросла буйним лісищем, чи сідою лисиною цекотів блестіла до нас. І наші бесаги не допікали нам. Миж були вже десятий день у дорозі. Звикли. Ба, що більше, полюбили ми їх. Вони нас харчували, накривали, а з гори помагали нам спішити в низ.

Підганяли вони нас у низ Добошанки, бо спроволя сутеніло. Попихали нас з ґрехотів попри сварловатілі берізки, а там ми й покотилися бором на давню кляузу зубрицьку. З вдовіллям опинилися ми біля неї: вихід на Добошанку від півночи доволі прикрий. Хоча гуцул назвав мене при виході добрим „ходаком“, то в дорозі в низ я стратив був цілковиту пошану до моїх ніг. До того один другого мусіли ми при сході з ґрехотів „соколитися“ — держати відступ, обережно ступати по хиткому камінню. Кожний потручений камінь — це обтовчена або й обломана нога товариша.

Нас не розчарувало, що при кляузі нічо більш — як мала поляна. Небаром палахкотіла ватра, по дрімучому борі бігали наші тіни, а Ромко стелив за Зеликівські гроші куплений коц і приспівував: „Сам силю, сам лягаю, сам си стелю...“ Ароматична постіль з чатиння, задумані бори, кокетливі зорі, опяняючий воздух. Чи треба нам ще більше було? Розтягнулися ми на цілу довжінь і спроволи позасипляли. А там уже якочі до черзі сторожили при ватрі, вслухувалися в тайни ліса і — клацання зубами. То студінь часом добиралася до сплячих.

Висиплялися і байдикували ми при ватрі, поки не минула нас пастушка з хлопям семилітком.

Без поспіху поперли далі. Треба нам дістатися на Малий Ґорґан, а там вже й на Синяку будемо. На знищеній військовій дорозі вже смерічки повиростали. А так воно недавно було, як її ставили, як дудніли по ній гармати, як один приказ гнав тисячі людей по ній.

Йду позаду і одним поглядом лину в ті часи, коли найбільші пацифісти були геройськими вояками, а другим охоплюю цілу красу затишного яру. Оглядаюся не раз позад себе. Пройдена дорога має також свій чар.

Нараз здивований зупиняюся.

Ховається за деревами хлопя пастушки і підбігає за нами.

— А от індійське соколине око — кличу до товаришів.

Станули. Хлопя видить, що зрадилося підбігає до мене й крізь плач лебедить:

— Не беріть молока, бо тато буде мене бив.

— Та яке молоко? — Ти може з веспажки? (Маю на думці тую під Ґорґаном) — питаю, а сам призадумуюсь над тим твердим вихованням, що зазнають його селянські діти.

— Ходи з нами. Побачиш що не заберемо! Де це молоко, сам не знаю.

Беремо його між себе. Осмілюємо цукорками. Оповідає про батька, про школу, куди лиш зимою заглядає. Вкедовзі доходимо до провізоричної стаї. А в ній бербеницї, молоко, сир. Все під Божою опікою.

Тепер зрозуміли ми страх дитини. Бувають мандрівники, які безцеремонно в такій стаї господарюють.

Шанише часто самі навікають, що населення нерадо їх бачить, вовком глядить на них і побожно бажає „абисте не вернули“.

Підпровадив нас хлопчина до стежки під Ґорґан. Розійшлися ми найліпшими другами і стали виписувати кривульки старим-старезним бором вище і вище.

Над нами зелень і блакитне небо. З часта крізь гущавину зазирає до нас Добошанка своїми сірими зломами, кружляють високо беркути.

Ведуть нас зарубки на деревах. І не счулися ми, як опинилися на полонині, а там вже безлісся і полудневий сон під музику бандуристів-комарів.

Вже добре було сполудня. Став я наглити в дорогу, а товариші мандрівки недовірчиво поглядають на Малий Ґорґан так непривітно глядить він до нас.

Здивувалися, як почали його брати.

Вигідно, мов по килимі пнемося мохами північного схилу. Зліва подивляємо цілий хребет Явірника й тужливим оком споглядаємо на Добошанку.

Вже ми на Синяку, чи як австрійські ґенерали його звуть „сінинку“. Плоский його чуб, засіяний камінням тай військовими стоянками з великої війни.

Глядимо з нього на Станиславівщину, буковинські верхи Ясіну та Мармароський Сиґіт. Кінцем високого замку виринув перед нами Хомяк. Такого виду мабуть не має другий верх за виїмком Попаді. Тільки минулого року ми розчарувалися нею й мимохіть приспівували:

„Ой як вийшли на Попадю, то настали мраки

Тільки вони і дивились, що йдемо, як раки“

Навіть учителька в семій ранді підтягала тихцем цю пісню.

Стали ми сходити прегарним пласом на поло

Гігієнічне Т-во повинно стати справжньою всенародньою установою. Для тих осіб, що мають постійні доходи, членська вкладка виносить 3 зол. на рік, а для селян, робітників, студентів і незаможних людей тільки 1 зол. на рік. Маємо надію, що громадянство Теребовельщини дасть доказ зрозуміння ваги й потреби такого Т-ва і масово впишеться в члени філії „У. Г. Т."

—o—

Нова почтова тарифа.

З днем 1. липня обовязує розпорядок міністра почт і телеграфів, що змінює дотеперішню почтову, телеграфічну і телефонічну тарифу. Введено місцеві картки і листи з обниженою оплатою, а саме 15 сотиків за лист і 10 сотиків за почтову картку. Досі спеціяльних оплат за місцеві картки і листи не було. Оплату за листи, висилані за границю, підвищено до 60 с. (досі 50). Лист до Австрії, Чехословаччини, Румунії та Угорщини 50 с. (досі 40). Почтові картки, висилані за границю, 35 с. (досі 30), картки до Австрії, Чехословаччини, Румунії та Угорщини 30 с. (досі 25).

Рівночасно введено місцеві телеграми за оплатою по 5 с. від слова більше 25 с. основної оплати від телеграми. Оплату за листову телеграму обнижено на 5 с. від слова більше 25 с. основної оплати. Телефонічні розмови т. зв. повітові за окремою оплатою знесено, а оплату від них зрівнано з розмовами межимістовими. Оплату за межимістові телефонічні розмови на віддаль від 25—50 клм. піднесено з 1 зол. до 1 зол. 20 с. За розмови на віддаль від 50—100 клм. піднесено з 1·60 зол. до 2 зол.

—o—

НОВИНКИ

— **Ревізії.** У службовців „Маслосоюзу" у Львові, Володимира Сениці і Володимира Колюмбаса, замешкалих при вул. Виспянського ч. 38, поліція перевела дня 1. ц. м. ревізію. Нічого не найшла і нікого не арештувала.

— **За українську мову.** Тернопільське староство укарало о. Климента Слюзара, пароха і декана в Сушині, та о. Володимира Ратича, сотрудника в Грабівци, грошевою карою по 30 зол. за предложення статистичних виказів в українській мові. Внесено відклик.

— **Чи вільно збирати складку на богослуження?** Члени церковного брацтва в Рущині, пов. Тернопіль, збирали 16. травня ц. р. з нагоди памятки знесення панщини складку на Службу Божу. На донос поліції з Прошови тернопільське староство укарало пятьох членів брацтва гривною по 15 зол. або 3-дневним арештом за „збірку без дозволу влади". Внесено відклик.

— **Небезпечна орнаментика.** Дівчата з церковного брацтва в Рущині, пов. Тернопіль, побілили в дні 16. травня ц. р. панцизняний хрест і украсили його орнаментикою у виді українських народніх вишивок. Тернопільське староство поручило поліційному постерункові з Прошови затерти цю орнаментику і забілити вапном, що поліція при помочі кількох місцевих латинників і зробила. Крім того укарало дівчата, що намалювали орнаментику, гривною по 5 зол. „за намальоване фігури на кольор українскі". Відклики внесено, а справу предложено компетентній владі.

— **Заняття нової книжки през. д-ра К. Левицького.** Довідуємося, що найновіше видання „Червоної Калини", книжку д-ра Костя Левицького п. з. „Великий зрив" (Події від берестейського мира до 1. листопада 1918 р.), заняла львівська поліція.

— **Україніка.** „Прагер Прессе" з 28. VI. ц. р. містить у літературному додатку рецензію П. Еттінґера на ілюстроване видання „Кобзаря", що вийшло отсе в Киіві (ілюстратор: Василь Седляр), а на першій сторінці ілюстрованого додатку прегарний пастель (жіноча студія) Миколи Глущенка.

— **Малярська виставка.** На площі Східних Торгів у „Палаті мистецтва" відчинена річна виставка львівських малярів з 700 працями від 10. до 19. год.

— **Самоходовий страйк,** який розпочали власники самоходів, протестуючи проти надмірного обтяження новим податком, затягнеться мабуть на довший час. Страйкує в цілій Польщі яких 20 тисяч машин, обслугуваних 30 тисячами шоферів. Не пристали до страйку тільки дрібні автобусові підприємства у східних воєвідствах. Страйк має тревати аж до побіди і оскільки уряд буде обставати при своїм, може прийти до повної ліквідації самохідної комунікації в Польщі.

— **Невже вічне світло?** Учителеві зі Станиславова, Ст. Барчиньскому, удалось, як пишуть, польські ґазети, створити винахід під назвою вічне світло. Винахід буде опатентований і покищо держиться в тайні. Застосований при помочі електрики дасться вжити до освітлювання вулиць, залізничих стацій і т. п., причому ощадиться 90 проц. коштів. Світло буде видне на 60 км. Один американець дає винахідникові 3 міліони зол. за патент, однак винахідник хоче заложити власну фабрику. Оскільки все те правда...

— **За фальшиві вісти.** У Варшаві арештовано возьного парляментарного клюбу народової партії, Яблонського, за те, що оповідав, будьто би один варшавський полк збунтувався і 50 поліціянтів відмовило послуху.

— **Нещаслива помилка.** У Варшаві померла д-ка Евгенія Левицька, секретарка інституту фізичного виховання, заживши помилково люміналю замісць звичайної дози вероналю.

— **Жертва спорту.** В Бельвіль (північно-амер. Зединені Держави) відбувся трагічний боксерський меч між поляком Владиславом Кардинським і фаховим боксером Стілінсом. Кардинський дістав такий удар в голову, що впав трупом.

— **Згоріла дівчина.** В Любінях, пов. Яворів, згоріли три господарські загороди. В стодолі Миколи Роса жертвою вогню впала 9-літня дівчинка, що не могла видобутися на двір.

— **45 мінут науки.** Мін-ство освіти розпорядило, щоби научні години в середніх і вселюдніх школах у новому шкільному році 1931/2) тревали тільки 45 мінут. Дотеперішні досвіди з 50-мінутною наукою не відтяжили молоді в позашкільній праці та не дали сподіваних успіхів.

— **Пані Вільзонова у Варшаві.** Жінка б. президента північно-американських Зед. Держав, Вільзона, приїхала 1. ц. м. до Варшави, витана урядовими чинниками.

— **Самогубство банкира.** В одному перемиському готелі отруївся банкир з Ясла, Бернард Корнфельд, заживши вероналю. Причиною самогубства були фінансові труднощі.

— **Страшна паніка** вибухла підчас евхаристичного конґресу в Шавлях. Коли біля 100 тисяч осіб зібралося в костелі і на площі, хтось крикнув підчас богослуження: „Тікайте, кинули бомбу!" Всі кинулися на втеки, тратуючи себе взаїмно. Коли нарід вкінці успокоївся, біля костела лежало кількадесять потратованих осіб. Багато з них умерло.

— **Нагінка на комуністів.** Варшавська поліція арештувала поверх 100 комуністів, яким доказано участь в останніх терористичних виступах.

— **Кава в морю.** Бразилійський уряд рішив викупити і спрятати з продажі цілий надмір продукції кави, який оцінюють на 22 міліони мішків. Кавова рада в Ріо де Жанейро наказала вкинути до моря партію кави в кількости 4.500 мішків. Те саме роблять в інших надбережних містах. Тим способом кавові продуценти надіються поправити ціни кави.

— **Скільки є в Польщі російських студентів?** З реферату, прочитаного на „русскім меншостевім зїзді" у Варшаві дня 29. м. м., довідуємося, що у всіх вищих школах Польщі студіює тепер нібито около 1000 російських („русских") студентів. З того найбільше „русских" студіює у Львові, бо ок. 350, потім іде Варшава (250 студ.) і Вильно (теж 250 студ.), а наконець у Познані має бути до 60, а в Кракові до 40 руских студентів. У дійсности число студентів у Польщі, що означили свою національність як „русску", значно нижче (около 600) і приблизно стільки студентів належить до російських організацій. Так прим. у Львові, як виходить з того реферату, належить до т-ва „Друг" 203 студентів (з того активних 160), а до студ. секції при „Русскім Благ. Комітеті" 90 студентів, разом отже 293. У Варшаві дві рос. студ. організації мають разом ок. 120 членів, у Вильні (1) 130 членів, у Познані (1) 36, у Кракові (1) ок. 20. Таким робом у всіх вищих школах Польщі є записаних студентів росіян і тих, що означили свою національність як „русску", не більше, як 600.

— **Країна розбишаків.** Кореспондент льондонського дневника „Таймс" в Пекіні стверджує на основі певних інформацій, що впродовж останніх двох років китайські розбишаки убили в провінціях Гунан біля 200 тисяч осіб.

— **Школи без лікарів.** У звязку зі щадничою акцією польського уряду всі шкільні лікарі у Львові дістали виповідження праці з днем 30 вересня. Те саме має статися зі секретарями всіх середніх шкіл.

— **Чи є життя на Марсі?** Шведський фізик, Сванте Арґеніюс, оцінює температуру на Марсі на 40 степенів нижче зера. Червоно-жовті плями на поверхні Марса це на його думку сильні багна, в яких сіль викристалізовується в зимі, а літом творяться розлогі багнисті озера. Орґанічного життя на Марсі нема, хоч не виключені нижчі форми ростинного і звіринного світа. Життя на Марсі було на думку шведського вченого перед міліонами літ.

— **Пропамятна книга для вшанування памяти В. Липинського.** Повідомляють нас: Однодумці учні бл. п. Вячеслава Липинського засновують комітет для вшанування памяти Покійного. В першу чергу намічується видання Пропамятної книги. Всякі матеріяли (статті, спомини, листування, знимки і т. д.), які торкаються до життя і діяльности В. Липинського просимо слати якнайскорше поручено на адресу: М. Козак, Львів, Личаківська 110, м. 4. Після використання знимки та листи будуть звернені власникам. Часописи прихильні цій справі прохаємо повторити цю замітку.

— **Від Видавництва „Червона Калина".** Нас повідомляють, що по краю вештаються всякі аґенти і підшиваючись під нашу фірму, розголошують, що видавництво „Червона Калина" приступило до виробництва кіс. Подаємо до відома, що видавнича кооператива „Червона Калина" з виробництвом кіс нічого спільного не має, а всіх, що надуживають нашої доброї слави, потягнемо до судової відповідальности. Рівночасно з нинішнім днем уневажнюємо повновласти, видані п. Чухновському і Стрийському. — **Управа видавничої кооперативи „Червона Калина", Львів, Руська 18.**

— **Особисті вісти.** **Максимович Володимир** з Рудна дістав на львівськім університеті степень маґістра фільософії дня 27. VI. 1931.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: **Виступ варшавського театру „Кві про Кво".**

Цей мистецький кабарет знаємо не від нині. У деяких глядачів зявляється на обличчі усмішка на саму появу артиста з язиком гострим мов бритва, ногами розгойданими як ножиці, мінами та рухами, що є втіленням безжурности та гумору.

Сатиричні сценки переплетені тут із ліричними, іноколи навіть поважними мистецькими спробами, анекдоти конферансієра із танцями 10 молоденьких танцюристок, що пробують поєднати традиції клясичного танку з вихилясами муринської хореографії.

Жертвою сатири „Кві про Кво" в першу чергу паде Амор, далі — сучасні часи. Це два джерела найбільших ілюзій тих, що домагаються від життя ідеалів з такою самою природністю як білету при касі театру. Голимося з ци-

---

вину, де вабила нас колиба, давенькотіли дзвінками корови й вівці. По дорозі не один дамський обцас надибували ми. Пані завсіди переконують, що на високих обцасах можна також вийти на верх. Забувають тільки додати, що не можна в них вернутися.

Ми вже в колибі, а в ній повно гуцулії. З суботою поприходили поглянути на „маржину" погодувати сіллю, поговорити з „депутатом".

Тепер депутатом свідомий Михайло Шовґенюк, син Івана. Радо нас приймають, бож ми свої. Палахкотить ватра, доять вівці. В колибу вскакує по молодецьки Петро Шовґенюк. Цінуюго на 26 літ, а йому вже трицять пять добігає. По гуцульському звичаю вкинув розжарений вуголь, заки став пити воду. Пощо має його хто вректи? Пємо молоко, слухаємо примівок. Моглиб навіть стати посередниками в продажі цілого Хомяка і полонини. Ціна 10.000 долярів.

Шовґенюка таки витягнула полонинська ніч з колиби і як не затягне: „А Марічка пойдь". Аж луна пішла за Микуличин, Яблоницю, Прутець. Від того його голосу і ватра веселіше запалахкотіла та ясніше зорі заблимали. Навіть вацадкові нашого композитора заімпонував своїм голосом.

А там уже в темну ніч поплила розмова і про стрілецькі сотні, про гуцульське повстання, Василя Вишиваного і карні сотні з 1919 і 20 року. Жалівся на свою долю 65 літній старик, що вперше Львів разом із Бриґідками пізнав маючи 65 літ.

Аж займилася від огню в ночі колиба і заливали водою. А ранком варили ми білу каву. Гаки затужили за нею. Заплатили за гостину львівськими цінами і шмигнули вниз на Болотець. По дорозі не стрінули й живої душі, щоб прямувала на Хомяк. Літники так радо не ходять.

нізмом деяких сцен чи ні — нам стає лекше від них, наче від „сцени", яку хтось зробив за нас нашому шефові, висваривши ся, скинувши каміть із серця. А хто настроєний на сентимент, найде в цій програмі „Кві про Кво" не менше ліричних „пунктів".

Може гострота дотепу артистів чи постійних авторів їхніх програм трохи ослабла, — деякі вигадки в них повторяються, інші занадто натягнені або таки трохи за грубі... але ніхто не протестує ні проти повторень ні проти цинізму. Псується нині все: сам світ і найкращий гумор. І може саме тому так запопадливо люди шукають гумору в тих, що мають його хронічно, без огляду на тяжкі часи.

м. р.

——о——

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Омелян Завицький, парох Видинова, помер в Коломиї дня 23. червня ц. р. в 51-ім році життя і 22-ім р. священства. Неперебірчива смерть забрала не тільки високогуманну людину, доброго душпастиря, але й свідомого українця. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Пятниця, 3. липня, година 8·— веч „Ніс до гори".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Пятниця, 3. липня, година 7·30 веч. „Королева передмістя", водевіль Крумзовського.

Малий Міський Театр:
Нечинний.

Львівська опера в Кракові розпочинає свій літній сезон 15 н. м. Інавгураційний вечір виповнить „Аїда".

Кіна.

АПОЛЬО: „Мадам Дібарі" (Поля Негрі, Гарі Лідтке, Еміль Янінгс, Райнольд Шінцель).
КАСІНО: „Румунська рапсодія" й додатки.
КОЛЬОСЕИ: „Ночі в пустиних" (Джон Ґільберт), „Моряк" (Бастер Кітон).
ЛЕВ: „На заході без змін" (Ремарка).
МАРУСЕНЬКА: „Знакома зі спального вагону" (Марлена Дітріх) і звукові додатки.
ОАЗА: „Пат і Паташон у Люнапарку".
ПАЛЯС: „Маски" (Стюарт Вебс, Марселя Альбані).
ПАН: Звукова фільма „Липарі кохання".
ПАСАЖ: „Білі індіяни" (Рекс Бел), „Двобій" (Боротьба Томсона з Ельмо Лінкольном).
ФАТАМОРГАНА: „Парада небішиків", „Вічне кохання".
ХИМЕРА: „Тайна почтової скриньки" та Тижневик.
СТИЛЕВЕ: „Без серць, без душі" і комедія.
УТІХА: „Небезпечний фліртʻ", „Коли вибе 12. година.

Програма радіо.

Пятниця 3. липня 1931.

Варшава (1411,8) 18·00 Концерт. **Вильно** (368,1) 17·00 Твори Шопена. **Берлін** (419) 16·30 Концерт пяніста Третера. **Рим** (441,2) 21·00 Симфонічний концерт. **Прага** (486·2) 19·25 Оповідання Гофмана. **Відень** (516,4) 15·20 Капеля Гавита. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Субота, 4. липня 1931 р.

Берно (341,7) 19·05 Концерт хору. **Льондон** (356,3) 19·30 Камеральна музика. **Штутгарт** (360,1) 22·40 Танкова музика. **Гамбург** (372,2) 16·00 Балетова музика. **Букарешт** (394,2) 21·15 Танкова музика. **Берлін** (419) 16·30 Концерт оркестральний. **Відень** (516,4) 12·00 Легкий концерт капелі Сільвінг. **Любляна** (575,8) 20·00 Веселий вечір. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Москва** (720) 19·35 Концерт симфонічний. **Ленінград** (1000) 18·30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 3. липня. 1931 р.

12·10, 15·10, 16·10, 17·20 Грамофон, 15·45 Почт. спортова скринька, 16·00 Короткофилевий кутох, 16·30 „Осмix", 16·50 Фр. секція, 17·10 Авдиція для хорих, 17·35 Відчит, 18·00, 20·15 Концерт, 19·00 Всячина, 19·30 Почт. технічна скринька, 22·00 Фейлетон, 22·30 Музика.

Субота, 4. липня 1931 р.

11·00 Трансм. з Познаня, 15·10 Ґрамофон, 15·25 Шаховий кутох, 16·00 Програма для дітей, 16·50, 17·35 Відчит, 17·10 Музична авд. молодих, 19·55 Трансмісія з Варшави, 20·15 Концерт, 22·30 Шопенмівський концерт, 23·00 Фортепяновий деннuк, 23·30 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича.

ЯСЛИСЬКА:
3/VII „Вій".
ДУКЛЯ:
4/VII „Ой не ходи Грицю".
5/VII „Вій".
6/VII „Воскресення".
7/VII „Маруся Богуславка".
ІВОНІЧ:
8/VII „Ой не ходи Грицю".
9/VII „Вій".

Теофіль Бемко й Ольга Єлюківна повідомляють, що шлюб їх відбудеться 14. VII. 1931 р. в год. 12-ій полудня у місцевій церкві в Бережанах, на який запрошують усіх знайомих, а зокрема усіх б. Пластунок і Пластунів бережанського коша. Замість окремих повідомлень складають 50 зол. на будову Народнього Дому на Адамівці (Бережани).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровскі і Розважевскі, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія — 1447 20—7

СТРІЛЕЦЬКІ пісні на фортепян Ярославенка за 10 зол. продають книгарні. 2279 5-10

КУРСИ ТОРГОВЕЛЬНІ Й. ГІРШШПРУНГА, Личаківська 34. Вписи на однорічний курс для молоді відбуваються щоденно від год. 10-тої до 12-тої та від год. 3-тої до 6-тої до дня 4. липня 1931. 2326 4—4

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Староводні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

ПОШУКУЮ солідної служниці до двох осіб, до всього з добрим варенням. Письменні зголошення до Адм. „Діла" під „Солідна". 2363 3-3

Д-Р ПРАВ, спосібний, прийме посаду конципієнта. „Діло" під „Конципієнт". 8 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Приймає від 9—13 і 15—18, в неділі і свята за попереднім замовленням.

Виконує всі праці, що входять в обсяг новочасної дентистики.

2362 3-5

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 83—?

II. Рік видання. Фаховий журнал.

„**Кіно**" ч. 13. і 14. вже в розпродажі. Ціна цього подвійного числа 75 сот.

Просимо жадати „Кіно" по всіх купелевих заведеннях і літниськах.

„КІНО" ЛЬВІВ, вул. БЛЯХАРСЬКА 8/I. 1—3

Оголошуйтеся в одинокім укр. щоденнику „ДІЛО"!

Ширіть наш часопис!

ПЕРЕДВІСТНИКИ СМЕРТИ

Мухи розносять заразки тифу, бігунки, шкарлятини та інших небезпечних недуг. Плодяться вони в брудних місцях, живуть серед бруду та заразків, а дотикаючись нашої страви заражують її, чим викликують цілу низку недуг. Треба вживати заходів проти цих передвістників смерти, розпилюючи „Фліт".

„Фліт" зовсім нищить мухи, комарі, блохи, комашню, молі, блошиці, таракани та рівночасно їх яєчка. — „Фліт", який розпилюємо є смертельний для ріжних комах а притім не шкодить зовсім людині. Легкий для вжитку. Не робить плям. „Фліт" не можна порізнювати з іншими середниками проти комах. Домагайтеся жовтої бляшанки з чорною опаскою, — при чому стережіться підробок.

РОЗПИЛЮЙТЕ

FLIT

Оригінальний „Фліт" продається виключно в щільно замкнених бляшанках.

Подяка.

Із волі Всевишнього покинув нас і цей світ наш найдорожчий муж, батько і брат, Отець Омелян Завицький, парох Видинова. Горячу дяку відчуваємо в серці для всіх тих, що так численно в дні похорону прийшли помолитися за Покійного і відпровадити Його на місце відпочинку. Зокрема дякуємо Високопреподобним і Всечеснішим о. прелатові Русинові, о. деканові Сімовичеві і о. Оренчукові, тай усім Всечеснішим і Високодостойним Отцям снятинського й інших деканатів. Чорні черенки чи навіть живе слово не має змоги виявити стільки нашої вдяки, скільки чуємо в серці для Всч. пароха сусіда О. Леонтія Білинського і його Дружини, що жалували за Покійним як ми самі і помагали нам у тяжкому горю. За поміч і спочуття, щире Спаси-Біг Вп. Панству Коссакам, Курпикам, Николишинам, Печерським, зокрема Висопов. Коляторам нашої парохії Панству Шірнам та пані Андрієвич. Велика скількість громадян парохії, де працював наш Найдорожчий, що здалека прибули до Коломиї і серед тихого ридання довго стояли над свіжою могилою, ціла оця щира, смутна селянська громада була для нас великою потіхою.

Коломия, дня 28. червня 1931.

5 **Дружина, Сини і Рідня.**

КОНКУРС.

Отсим проголошується поновний конкурс на управителя 5 кл. школи ім. Кн. Льва у Львові.

Удокументовані подання вносити до Гол. Управи до 1. серпня 1931.

4 **Головна Управа „Р. Ш."**

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК
ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ
До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА
Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК
КРІЗЬ ДИМ І ЗГАР
Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
СМІХ ЗЕМЛІ
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади І. ІІ. і ІІІ. часть
Ціна 8·— золотих — без пересилки

АЛЬФОНС ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п. або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.